

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. директора ННЦ «Інститут
аграрної економіки»

акад. НААН Ю.О. Лупенко
«09» серпня 2022 р.

«УЗГОДЖЕНО»

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-наукової програми

акад. НААН М.Ф. Кропивко
«05» серпня 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ В АГРОБІЗНЕСІ»**

Рівень вищої освіти

Третій (освітньо-науковий) рівень

Ступінь вищої освіти

Доктор філософії

Галузь знань

07 Управління та адміністрування

Спеціальність

073 Менеджмент

Освітньо-наукова програма

Менеджмент

Київ 2022

Схвалено Вченою радою ННЦ «Інститут аграрної економіки».
Протокол № «7» від «08» серпня 2022 р.

Затверджено на засіданні науково-методологічного семінару за напрямками розвитку підприємництва та соціально-економічних проблем села ННЦ «Інститут аграрної економіки».

Протокол № «1» від «17» травня 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління якістю в агробізнесі» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» (освітньо-наукова програма «Менеджмент») усіх форм навчання / Укл. доктор економічних наук, професор С. О. Юшин.
Київ : ННЦ «ІАЕ», 2022. 20 с.

Викладач дисципліни: Юшин Сергій Олександрович, доктор економічних наук, професор.

Розповсюдження та тиражування
без офіційного дозволу автора заборонено

© С.О. Юшин, 2022

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна (вечірня) форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Вибірковий освітній компонент	
Загальна кількість годин – 90		Цикл професійної підготовки	
		Лекції	
		18	2
Кількість викладачів – 1	Освітньо-наукова програма – «Менеджмент»	Практичні, семінарські	
		18	8
	Лабораторні		
	–	–	
	Самостійна робота		
Рівень вищої освіти: треть (освітньо- науковий)	54	80	
Вид контролю – підсумковий модульний контроль (залік)			

Співвідношення кількості аудиторних занять до самостійної роботи:

денна (вечірня) форма навчання – 66,7 %;

заочна форма навчання – 12,5 %.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – формування різнорівневих компетенцій з дослідження і організації системи управління якістю в агробізнесі.

Завдання дисципліни:

- засвоєння основних положень теорії та практики організації системи управління якістю підприємства в агробізнесі, принципів і методів;

- набуття навичок з систематизації й аналізу даних щодо особливостей здійснення бізнес-процесів в аграрних підприємствах, структурно-функціонального їх управлінських систем, зв'язків із зовнішнім середовищем (врахування правових обмежень та стимулів в ринкових умовах);

- формування умінь самостійної розробки та прийняття управлінських рішень, які сприяють якісним змінам на підприємстві, орієнтованим на високі світові стандарти з врахуванням вимог практичної реалізації сталого розвитку аграрної сфери на основі інвестиційно-інноваційної моделі та інформатизації-цифровізації видів економічної діяльності;

- розвиток дослідницьких і організаторських здібностей щодо практичного втілення системи управління якістю на рівні аграрних підприємств та їх внутрішніх структурних підрозділів.

Об'єкт дисципліни – запровадження системи управління якістю в агробізнесі, яка забезпечить сталий розвиток галузевих підприємств на засадах інноваційно-орієнтованої стандартизації їх управлінської та виробничої підсистем.

Предмет дисципліни – пізнання та свідоме використання зв'язків і відносин між кількісними та якісними параметрами підприємства загалом та його структурних підрозділів зокрема, що створює передумови повноцінного імplementування системного підходу до процесу організації системи управління якістю в агробізнесі

У результаті вивчення дисципліни здобувач повинен:

знати:

- природу й сутність підприємства загалом та аграрного підприємства зокрема;

- природу й сутність бізнесу загалом та аграрного бізнесу зокрема;

- природу й сутність виробництва загалом та аграрного виробництва зокрема;

- природу й сутність організації та управління на рівні підприємства;

- феноменологію «якості» у контексті інноваційних зрушень на рівні

досліджуваного об'єкту;

становлення методологічно-окресленої та стандартизованої системи управління якістю на глобальному та локальному рівнях;

формування вимог щодо якісних зрушень на рівні міжнародних та національних нормативно-правових актів;

синергійний ефект, який досягається у рамках зв'язку системи управління якістю з комплементарними до неї системами, які детермінують сталий розвиток аграрної сфери на інноваційних засадах в умовах глибокої цифровізації;

документаційну систему, яка регламентує управлінську діяльність підприємств загалом та управління якістю зокрема;

уміти:

аналізувати проблеми підприємств, які актуалізують якісні зрушення у їх функціонуванні на основі відповідної модернізації їх системи управління;

узгоджувати загальну еволюцію загальної системи управління підприємством з різними етапами запровадження системи управління якістю;

формулювати мету запровадження системи управління якістю у контексті одержання кількісно-оціненого синергетичного ефекту;

системно формувати систему управління якістю, що сприяє адаптації підприємства як до умов ринку, так і до тих обмежень і стимулів, що визначені на рівні державних нормативно-правових актів;

визначати тип структури управління підприємством на основі чинних державних класифікаторів та стандартів;

забезпечувати організаційно і технологічно узгодженість системи управління якістю з вимогами інформатизації та цифровізації;

розробляти внутрішні нормативні документи, що регламентують процеси формування та використання системи управління якістю підприємства;

розуміти:

сутність та значення формування та використання системи управління якістю на підприємстві, основні підходи та методи реалізації потенціалу даної системи у господарському процесі;

мати навички:

застосування аналітичних інструментів для процесу формування та використання системи управління якістю підприємства;

організації й координації робіт у процесі спільної діяльності (у тому числі навчально-наукової);

самоорганізації й планування навчальної діяльності.

Інтегральна компетентність: здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері управління якістю, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики, застосовувати новітні методології наукової та педагогічної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Міждисциплінарні зв'язки

Дисципліна та/або її розділи, що передують вивченню дисципліни:

- Філософія;
- Методологія, організація та технологія наукових досліджень;
- Актуальні проблеми теорії та практики управління якістю.

Дисципліна та/або її розділи, у яких використовують матеріали дисципліни:

- Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії з менеджменту.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Сутність системи управління якістю агробізнесу

Тема 1. Основи теорії якісної трансформації аграрного підприємства

1.1. Феномен якості, якість як об'єкт управління. Поняття якості, кількості та міри. Управлінські, виробничі та бізнесові цілі підприємства. Підприємство як елемент національної господарської системи. Аграрний бізнес як процес ринкового обміну товарами та послугами. Міжнародні та національні пріоритети щодо зростання якості та дотичних до нього механізмів розвитку.

1.2. Основні сучасні концепції управління якістю: система якості (Quality System); система менеджменту, заснована на управлінні якістю (Quality Driven Management System); загальне управління якістю (Total Quality Management); забезпечення якості (Quality Assurance); статистичний контроль якості (Statistical Quality Control); система забезпечення якості (Quality Assurance System); загальний виробничий менеджмент (Total Manufacturing Management); система управління виробничими умовами (Environmental Management System); інтегрований менеджмент процесів (Integrated Process Management); повне (тотальне) управління якістю і продуктивністю (Total Quality and Productivity Management); система впровадження безперервних вдосконалень (Continuous Improvement Implementation System), тощо.

1.3. Процес управління якістю. Якість як основна стратегічна мета діяльності. Оцінка рівня якості продукції: класифікаційні, обмежувальні і оцінні показники. Інструменти контролю якості. Типові технології аналізу виробів і процесів. Технологія розгортання функцій якості. Функціонально-вартісний аналіз. Поняття кваліметрії, її об'єкти. Показники якості продукції. Показники економного використання ресурсів. Ергономічні показники.

Естетичні показники. Екологічні показники. Показники безпеки. Види контролю якості продукції. Засоби контролю якості продукції. Способи представлення продукції на контроль. Формулювання вимог до якості.

1.4. Якісна трансформація аграрних підприємств. Повноцінне функціонування аграрних підприємств як передумова якісної їх трансформації. Циклічність розвитку. Стадії та етапи якісної трансформації підприємства. Розвиток організації управління якістю в аграрних підприємствах. Об'єктивна необхідність систем управління якістю на підприємстві. Вимоги до систем управління якістю на підприємстві

Тема 2. Аграрне підприємство як суб'єкт і об'єкт управління

2.1. Генезис та властивості аграрних підприємств. Організаційний морфогенез аграрних підприємств. Галузева специфіка аграрних підприємств. Аграрні підприємства на етапі пріоритету сталого розвитку. Передумови отримання складними виробничими системами синергічного ефекту у процесах ринкового обміну товарами та послугами. Взаємозв'язок загального менеджменту і менеджменту якості.

2.2. Аграрне підприємство як суб'єкт управління. Загальна характеристика аграрного підприємства як самостійного суб'єкта господарювання (контекст самоуправління). Типологія і класифікація аграрних підприємств. Основні організаційно-правові форми господарювання. Внутрішнє середовище – підсистеми підприємства.

2.3. Аграрне підприємство як об'єкт управління. Зовнішнє середовище аграрного підприємства. Методи оцінки впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на діяльність аграрного підприємства.

2.4. Державна політика у сфері якості. Концепція державної політики у сфері управління якістю: мета, основні завдання та принципи. Економічні та організаційні заходи державного регулювання у сфері управління якістю. Державна політика у сфері захисту прав споживачів. Стандартизація, метрологія та сертифікація як основа надійного захисту прав споживачів. Запровадження систем управління якістю в органах виконавчої влади

2.5. Аграрне підприємство і держава: конвергентний аспект. Засади делегування повноважень учасникам відносин у сфері господарювання у контексті централізація-децентралізація державного управління. Реалізація принципу оптимального поєднання ринкового саморегулювання суб'єктів господарювання та державного макроекономічного регулювання з врахуванням національних пріоритетів сталого розвитку, інноватизації, цифровізації, тощо.

Тема 3. Стандартизаційна складова управління якістю

3.1. Стандарти серії ISO 9000. Принципи управління якістю. Доцільність систем управління якістю. Вимоги до систем управління якістю і вимоги до продукції. Підхід до систем управління якістю. Процесний підхід. Політика і цілі у сфері якості. Роль найвищого керівництва в системі управління якістю. Документація. Оцінювання систем управління якістю. Постійне поліпшення. Роль статистичних методів. Системи управління якістю та інші об'єкти системи

управління. Взаємозв'язок між системами управління якістю та моделями.

3.2. Стандарти ISO, дотичні до ISO 9000. ДСТУ ISO 10006 “Системи управління якістю. Настанови щодо управління якістю в проектах”; ДСТУ ISO 21500 “Управління проектами”, ДСТУ ISO 14000 “Системи екологічного керування”; ДСТУ ISO 22000 “Системи управління безпечністю харчових продуктів Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга”; ISO 31000 “Ризик-менеджмент”, тощо.

3.3. Класифікатори України. ДК 001 Класифікація форм власності; ДК 002 Класифікація організаційно-правових форм господарювання; ДК 003 Класифікатор професій; ДК 004 Державний класифікатор нормативної документації; ДК 009 Класифікація видів економічної діяльності; ДК 010 Державний класифікатор управлінської документації; ДК 016 Державний класифікатор продукції та послуг; КІСЕУ Класифікація інституційних секторів економіки України.

3.4. Сертифікація систем якості. Передумови та умови сертифікації систем менеджменту якості. Міжнародне визнання сертифікатів. Стандартизація і сертифікація систем якості в Україні.

Змістовий модуль 2. Актуалізація системи управління якістю агробізнесу

Тема 4. Правова основа регулювання якості в Україні

4.1. Конституція України: Стаття 41. Використання власності не може ... погіршувати ... природні якості землі; Стаття 42. Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт; Стаття 50. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації ... про якість харчових продуктів і предметів побуту.

4.2. Закони України. Про захист прав споживачів (№ 1023); Про безпечність та якість харчових продуктів (№ 771); Господарський кодекс України; Цивільний кодекс України; Земельний кодекс України; Водний кодекс України; Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Ратифікована Законом України № 1678, 2014 р.).

4.3. Акти Президента України. Стратегія економічного та соціального розвитку України "Шляхом європейської інтеграції" на 2004-2015 роки (2004 р., № 493); Стратегія сталого розвитку "Україна - 2020" (2015 р., № 5); Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року (2019 р., № 722); Питання національних пріоритетів трансформації продовольчих систем в Україні (2022 р., № 41).

4.4. Акти Кабінету Міністрів України. Концепція державної політики у сфері управління якістю продукції (2002 р., № 447-р); Програма запровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади (2006 р. № 614); Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року. (2007 р., № 1158); Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року (2013 р., № 806-р); Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року (2015 р., № 1437-р); Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020

роки (2018 р., № 67-р); Національна економічна стратегія на період до 2030 року (2021 р., № 179); Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки (2021 р., № 831-р).

Тема 5. Методи оцінки ефективності системи управління якістю

5.1. Статистичні методи управління якістю. Сутність статистичних методів контролю якості. Прості статистичні методи контролю якості (контрольний лист, гістограма, діаграма розкиду, розшарування, або стратифікація, даних, графіки, діаграма Парето, причинно- наслідкова діаграма, діаграма (блок-схема) потоку, контрольні карти).

5.2. Економічна оцінка системи управління якістю. Структура витрат на якість. Класифікація витрат на якість. Інформаційна база аналізу витрат на якість продукції. Методи вимірювання та аналізу витрат на якість.

5.3. Організація і методи контролю якості на аграрних підприємствах. Показники якості продукції і обслуговування на підприємстві ресторанного типу. Методи контролю якості продукції, процесів і обслуговування на підприємствах ресторанного типу. Модульний контроль.

5.4. Аудит якості. Види і цілі аудитів (перевірок). Етапи перевірок систем менеджменту. Світова практика присудження нагород за якість. Практика присудження нагород за якість в Україні.

Тема 6. Організація системи управління якістю підприємства

6.1. Концептуалізація організації системи управління якістю підприємства. Концептуальні підходи до забезпечення якісного розвитку аграрного бізнесу. Світовий і вітчизняний досвід впровадження систем управління якістю. Методи аналізу і синтезу моделей і проектів систем управління якістю. Основні етапи формування систем управління якістю. Ризики в процесі проектування систем управління якістю.

6.2. Проектні орієнтири системи управління якістю підприємства. Орієнтація на замовника. Лідерство (єдність мети та напрямів діяльності). Залучення працівників. Процесний підхід. Системний підхід до управління. Постійне поліпшення. Прийняття рішень на підставі фактів. Взаємовигідні стосунки з постачальниками.

Тема 7. Нормативні документи, що регламентують організацію управління якістю на підприємстві

7.1. Документування державного рівня. Нормативні документи державного рівня: ISO, ДСТУ, ДБН, ВНТП. Відомчі норми технологічного проектування, їх структура і застосування. Види внутрішніх нормативних документів, їх призначення й особливості розробки. Застосування внутрішніх нормативних документів. Правила розробки внутрішніх нормативних документів. Процес складання «Положень про структурні підрозділи» і «Посадових інструкцій». Обґрунтування штатного розкладу.

7.2. Розробка внутрішніх регламентів на підприємстві. Статут і засновницький договір як основа організаційної побудови підприємства.

Розробка положень про структурні підрозділи підприємства. Посадові інструкції: зміст, порядок розробки і впровадження. Штатний розклад. Порядок змін регламентних документів.

4.1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ ДЕННОЇ (ВЕЧІРНЬОЇ) ФОРМИ НАВЧАННЯ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин за навчальним планом			
	усього	лекції	практичні і семінарські заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Сутність системи управління якістю агробізнесу				
Тема 1. Основи теорії якісної трансформації аграрного підприємства	12	2	2	8
Тема 2. Аграрне підприємство як суб'єкт і об'єкт управління	10	2	2	6
Тема 3. Стандартизаційна складова управління якістю	12	2	2	8
Усього за змістовим модулем 1	34	6	6	22
Змістовий модуль 2. Актуалізація системи управління якістю агробізнесу				
Тема 4. Правова основа регулювання якості в Україні	12	2	2	8
Тема 5. Методи оцінки ефективності системи управління якістю	16	4	4	8
Тема 6. Організація системи управління якістю підприємства	16	4	4	8
Тема 7. Нормативні документи, що регламентують організацію управління якістю на підприємстві	12	2	2	8
Усього за змістовим модулем 2	56	12	12	32
Усього за змістовими модулями	90	18	18	54

4.2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин за навчальним планом			
	усього	лекції	практичні і семінарські заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Сутність системи управління якістю агробізнесу				
Тема 1. Основи теорії якісної трансформації аграрного підприємства	14	2		12
Тема 2. Аграрне підприємство як суб'єкт і об'єкт управління	11			11
Тема 3. Стандартизаційна складова управління якістю	13		2	11
Усього за змістовим модулем 1	38	2	2	34
Змістовий модуль 2. Актуалізація системи управління якістю агробізнесу				
Тема 4. Правова основа регулювання якості в Україні	11			11
Тема 5. Методи оцінки ефективності системи управління якістю	13		2	11
Тема 6. Організація системи управління якістю підприємства	14		2	12
Тема 7. Нормативні документи, що регламентують організацію управління якістю на підприємстві	14		2	12
Усього за змістовим модулем 2	52	0	6	46
Усього за змістовими модулями	90	2	8	80

5. ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

Змістовий модуль 1. Сутність системи управління якістю агробізнесу

Тема 1. Основи теорії якісної трансформації аграрного підприємства

- 1.1. Феномен якості, якість як об'єкт управління.
- 1.2. Основні сучасні концепції управління якістю
- 1.3. Процес управління якістю
- 1.4. Якісна трансформація аграрних підприємств

Тема 2. Аграрне підприємство як суб'єкт і об'єкт управління

- 2.1. Генезис та властивості аграрних підприємств.
- 2.2. Аграрне підприємство як суб'єкт управління.
- 2.3. Аграрне підприємство як об'єкт управління.

- 2.4. Державна політика у сфері якості.
- 2.5. Аграрне підприємство і держава: конвергентний аспект

Тема 3. Стандартизаційна складова управління якістю

- 3.1. Стандарти серії ISO 9000
- 3.2. Стандарти ISO, дотичні до ISO 9000
- 3.3. Класифікатори України
- 3.4. Сертифікація систем якості

Змістовий модуль 2. Актуалізація системи управління якістю агробізнесу

Тема 4. Правова основа регулювання якості в Україні

- 4.1. Конституція України
- 4.2. Закони України
- 4.3. Акти Президента України
- 4.4. Акти Кабінету Міністрів України

Тема 5. Методи оцінки ефективності системи управління якістю

- 5.1. Статистичні методи управління якістю
- 5.2. Економічна оцінка системи управління якістю
- 5.3. Організація і методи контролю якості
- 5.4. Аудит якості.

Тема 6. Організація системи управління якістю підприємства

- 6.1. Концептуалізація організації системи управління якістю підприємства
- 6.2. Проектні орієнтири системи управління якістю підприємства

Тема 7. Нормативні документи, що регламентують організацію системи управління якістю на підприємстві

- 7.1. Документування державного рівня
- 7.2. Розробка внутрішніх регламентів на підприємстві

6. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема	Програмні питання	Питання для дискусій
Тема 1. Основи теорії якісної трансформації аграрного підприємства	1.1. Основоположні теорії якісної трансформації аграрного підприємства 1.2. Феномен якості 1.3. Якість як об'єкт управління 1.4. Основні сучасні концепції управління якістю 1.5. Процес управління якістю 1.6. Методологічна сутність системи управління якістю	1. Інноваційний орієнтир системи управління якістю 2. Концептуалізація управління якістю в умовах цифровізації 3. Механізми, які комплементарні до управління якістю
Тема 2. Аграрне підприємство як суб'єкт і об'єкт управління	2.1. Генезис та властивості аграрних підприємств. 2.2. Аграрне підприємство як суб'єкт управління. 2.3. Аграрне підприємство як об'єкт управління. 2.4. Державна політика у сфері якості. 2.5. Аграрне підприємство і держава: конвергентний аспект	1. Спеціалізація та універсалізація у розвитку аграрного бізнесу 2. Державне сприяння формуванню системи управління якістю в аграрній сфері
Тема 3. Стандартизаційна складова управління якістю	1. Стандарти серії ISO 9000 2. Стандарти ISO, дотичні до ISO 9000 3. Класифікатори України 4. Сертифікація систем якості	1. Темпоральність адаптації агробізнесу України до міжнародних стандартів
Тема 4. Правова основа регулювання якості в Україні	4.1. Конституція України 4.2. Закони України 4.3. Акти Президента України 4.4. Акти Кабінету Міністрів України	1. Узгодженість правових актів різного рівня між собою та з правовими актами ЄС
Тема 5. Методи оцінки ефективності системи управління якістю	5.1. Статистичні методи управління якістю 5.2. Економічна оцінка системи управління якістю 5.3. Організація і методи контролю якості 5.4. Аудит якості.	1. Досконалість кількісних методів оцінки ефективності системи управління якістю агробізнесу в умовах цифровізації
Тема 6. Організація системи управління якістю підприємства	6.1. Концептуалізація організації системи управління якістю підприємства 6.2. Проектні орієнтири системи управління якістю підприємства	1. Наукові засади проектування системи управління якістю
Тема 7. Нормативні документи, що регламентують організацію системи управління якістю на підприємстві	7.1. Документування державного рівня 7.2. Розробка внутрішніх регламентів на підприємстві	2. Відповідність вітчизняної системи загальної документації потребам впровадження системи управління якістю агробізнесу

7. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема	Програмні питання
Тема 3. Стандартизаційна складова управління якістю	1. Історичний аспект стандартизації управління та виробництва 2. Загальна стандартизаційна система в Україні 3. Спеціальна система стандартів якості (міжнародних та вітчизняних)
Тема 4. Правова основа регулювання якості в Україні	Відмінність у темпоральності введення правових актів різного рівня, які детермінують становлення системи якості
Тема 5. Методи оцінки ефективності системи управління якістю	1. Показники ефективності управління якістю 2. Зростання рівня капіталізації агробізнесу 2. Економічна оцінка системи управління якістю 3. Організація і методи контролю якості 4. Аудит якості.
Тема 7. Нормативні документи, що регламентують організацію системи управління якістю на підприємстві	1. Нормативні документи державного рівня: ISO, ДСТУ, ДБН, ВНТП 2. Відомчі норми технологічного проектування, їх структура і застосування 3. Статут і засновницький договір як основа організаційної побудови підприємства 4. Розробка положень про структурні підрозділи підприємства 5. Посадові інструкції: зміст, порядок розробки і впровадження 6. Штатний розклад 7. Порядок змін регламентних документів

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

Перелік питань для самостійного опрацювання

Тема	Питання для самостійного опрацювання
Тема 1. Основи теорії якісної трансформації аграрного підприємства	1. Історія поглядів на сутність якісного розвитку агробізнесу 2. Фактори прискорення та гальмування якісного розвитку агробізнесу 3. Еволюція засобів якісного розвитку агробізнесу
Тема 2. Аграрне підприємство як суб'єкт і об'єкт управління	1. Аграрне підприємство як суб'єкт та об'єкт управління. 2. Еволюція державної політики у напрямі стимулювання якісної трансформації аграрних підприємств 3. Аграрне підприємство і держава: конвергентний аспект
Тема 3. Стандартизаційна складова управління якістю	1. Стандартизація як складова якісної трансформації агробізнесу 2. Адаптація вітчизняної економіки до системи міжнародних стандартів 3. Сучасний стан стандартизації, класифікації і сертифікації в Україні
Тема 4. Правова основа регулювання якості в Україні	1. Узгодження вітчизняних правових інструментів регулювання якості різного рівня 2. Оцінка ступеня адаптації вітчизняного законодавства до законодавства ЄС
Тема 5. Методи оцінки ефективності системи управління якістю	1. Координованість окремих блоків методів оцінки ефективності системи управління якістю 2. Оцінка загального методологічного забезпечення процесу формування ефективної системи управління якістю
Тема 6. Організація системи управління якістю підприємства	1. Ідентифікація якісного елементу у концепціях розвитку економіки України загалом та аграрного її сектору зокрема 2. Проектний інструментарій формування системи управління якістю в агробізнесі

1	2
Тема 7. Нормативні документи, що регламентують організацію бізнес-процесів і системи управління якістю на підприємстві	1. Огляд нормативно-правових засад документаційної справи в Україні 2. Аналіз нормативних документів, які регламентують діяльність підприємств

9. МЕТОДИКИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни «Управління якістю в агробізнесі» для активізації навчально-пізнавальної і когнітивної діяльності здобувачів передбачено застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції із та без застосування візуального супроводу; робота в малих групах; семінари-дискусії у формах семінарів – розгорнутих бесід і семінарів – розв’язання проблемних завдань; мозкові атаки; презентації; коучинг; кейс-метод.

10. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Система оцінювання знань, вмінь та навичок передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань може проводитися в таких формах:

оцінювання роботи в процесі семінарських і практичних занять;

проведення проміжного контролю;

проведення поточного модульного контролю;

проведення підсумкового контролю – заліку (ПМК).

Отримані здобувачем бали переводяться у національну та ECTS шкалу оцінювання і виставляються викладачем у звітні документи.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен, диференційований залік	недиференційований залік
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Орієнтовна структура колоквиуму за змістовим модулем 1 з навчальної дисципліни «Управління якістю в агробізнесі»

Блок теоретичних питань

1. Тестові запитання. 30 тестів на варіант.
2. Коротко опишіть систему управління якістю в агробізнесі та оцініть її вплив на ефективність виробничих процесів.

Блок практичних завдань

3. Практичне завдання 1. Визначте фактори гальмування впровадження системи управління якістю в агробізнесі України.
4. Практичне завдання 2. Проведіть аналіз аграрного підприємства у контексті його готовності до впровадження системи управління якістю.
5. Практичне завдання 3. Наведіть схеми складових міжнародного стандарту ISO 9000. Обґрунтуйте їх практичну цінність в українських реаліях.

Орієнтовна структура колоквиуму за змістовим модулем 2 з навчальної дисципліни «Управління якістю в агробізнесі»

Блок теоретичних питань

1. Тестові запитання. 30 тестів на варіант.
2. Коротко опишіть основні етапи впровадження стандарту ISO 9000 на підприємстві.

Блок практичних завдань

3. Практичне завдання 1. Складіть орієнтовний план розвитку підприємства на засадах управління якістю.
4. Практичне завдання 2. Наведіть основні складові і зміст положення про підсистему управління якістю в системі управління підприємством та посадової інструкції керівника цього відділу.
5. Практичне завдання 3. Оцініть за вихідними даними ефективність трьох альтернативних проєктів формування системи управління якістю в агробізнесі та обґрунтуйте вибір найкращого з них.

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Управління якістю в агробізнесі» включає:

- 1) Робоча програма навчальної дисципліни.
- 2) Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни.
- 3) Навчальні посібники, підручники.
- 4) Нормативні документи.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Конституція (Основний закон) України від 28.06.1996 р. №254 к/96 – ВР. – К. : Преса України, 1997. – 80 с.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. – К.: Парламентське видавництво, 2003 – 192 с.
3. Господарське законодавство України: збірник офіційних текстів законів станом на 5 березня 2012 р. – К. : ЦУЛ, 2012. – 680 с.
4. Абрамова О. В. Управління якістю: класифікація витрат для забезпечення системи якості / О. В. Абрамова // Бізнес-інформ. – 2011. – №6. – С. 82-85.
5. Адлер Ю. Процессное описание бизнес-основ для системы экономики качества / С. Щепетова, Ю. Адлер // Стандарты и качество. – 2012. – № 2. – С. 66-69.
6. Адлер Ю.П. О промышленной революции XXI века / Ю.П. Адлер // Стандарты и качество. – 2009. – № 2. – С. 30-31.
7. Анісімова Л. Удосконалення систем менеджменту якості в умовах глобалізації ринку / Л. Анісімова // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка. – 2009. – № 110. – С. 30-37.
8. Безродна С. М. Управління якістю : навч. посіб. для студентів економічних спеціальностей / Безродна С. М. – Чернівці: ПВКФ «Технодрук», 2017. – 174 с.
9. Драган О. І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти: монографія / О.І. Драган. – К.: ДАКККіМ, 2006. – 160 с.
10. Момот О.І. Економічний механізм управління якістю виробничої діяльності підприємств: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О.І. Момот ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського. – Донецьк, 2008. – 35 с.
11. Исикава К. Японские методы управления качеством: / К. Исикава ; Сокр. пер. с англ. Под. ред. А.В. Гличева. — М.: Экономика, 1988. — 215 с.
12. Кондо Йосио. Управление качеством в масштабах компании: становление и этапы развития. Пер. с англ. Э.П.Маркова, И.Н. Рыбаков \ Научно. Ред. А.В.Глазунов, В.А.Лapidус, М.Е. Серов. – К.: Изд. Дом «АДЕФ-Украина», 2007. – 256 с.

Додаткова

13. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу. Київ : КНЕУ, 2013. 779, [5] с.
14. Бугера С. Концепція системи правового регулювання якості сільськогосподарської продукції в Україні / С. Бугера // Право України. – 2011. – №11-12. – С. 183-188.

15. Бугрім О. Ю. Витрати промислових підприємств на впровадження системи управління якістю продукції / О. Ю. Бугрім // Держава та регіони. – 2011. – №2. – С. 129-134.
16. Бугрім О. Ю. Оцінювання ефективності управління якістю продукції на промислових підприємствах / О. Ю. Бугрім // Держава та регіони. - 2010.- №6. - С. 195-200.
17. Данько М. С. Статистичний моніторинг структурних технологічних змін у промисловості / М. С. Данько // Статистика України. – 2012. – № 2. – С. 39-41.
18. Кахович Ю. О. Контроль якості продукції підприємства в умовах сучасної економіки / О. Ю. Кахович, К. С. Янко // Науковий вісник НГУ. – 2011. – № 1. – С. 123-127.
19. Купчак П. М. Харчова промисловість України в умовах активізації інтеграційних та глобалізаційних процесів : монографія / П. М. Купчак. – К.: Рада по вивч. прод. сил України НАН України, 2009. – 152 с.
20. Кіндзерського Ю.В. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку / Ю.В. Кіндзерського: монографія. – К. : Ін-т екон. та прогнозів. НАН України, 2009. – 928 с.
21. Кораблин С. Курсовые тупики сырьевых экономик / С. Кораблин // Дзеркало тижня. – 2010. – № 39 (819). – С. 1-7.
22. Пирог О В. Стан інноваційної діяльності на промислових підприємствах України / О.В. Пирог, О. Б. Диденко // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Вип. 246: у 5 т. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2008. – Т. 2 . – С. 513-519.
23. Пирог О.В. Інвестиційна діяльність в промисловому секторі регіону: теорія та методика оцінки : монографія / О. В. Пирог. – Д. : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2010. – 148 с.
24. Сіднева Ж.К. Особливості управління якістю та безпечністю продукції в харчовій промисловості / Ж.К. Сіднева // Економіка АПК. – 2008. – №9. – С. 115-120.
25. Смоляр В. І. Сучасні проблеми використання харчових добавок / В. І. Смоляр // Проблеми харчування. –2009. – №1/2. – С. 5-13.
26. Черевко О. І. Використання продуктів переробки харчової кістки у технології продуктів спеціального призначення: монографія / О. І. Черевко, М. П. Головка, В. В. Полевич [та ін.]. – Х.: ХДУХТ, 2010. – 210 с.
27. Черевко А. И. Новые технологии функциональных оздоровительных продуктов (новое в технологии консервирования): монография / В. В. Погарская, А. И. Черевко, Р. Ю. Плавюк [и др.]. – Х.: ХДУХТ, 2007. – 262 с.
28. Черевко О. І. Актуальні проблеми контролю якості кулінарної продукції: монографія / О. І. Черевко, Л. М. Крайнюк, Л. О. Касілова [та ін.]. – Х.: ХДУХТ, 2011. – 224 с.

14. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
2. Урядовий портал / Кабінет Міністрів України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npasearch>.
3. Державні будівельні норми України. URL : <https://dbn.co.ua>.
4. Наукова періодика України / Нац. бібл. України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbu.gov.ua>.
5. Національний репозитарій академічних текстів. URL : <https://nrat.ukrintei.ua>.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
«Управління якістю в агробізнесі»**

Укладач: **Юшин Сергій Олександрович**

Відповідальний за випуск **Кропивко М. Ф.**

Друкується в авторській редакції.

Видання та друк – Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»
03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2065 від 18.01.2005 р.